

Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Duyarlılık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Nicel Bir Çalışma: Alanya Örneği

Orhan ÜNAL¹
Hüseyin DUYGU²

Makale Bilgisi

Özet

Alınma Tarihi
12.06.2019

Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi
18.06.2019

Kabul Tarihi
19.06.2019

Yayınlanma Tarihi
30.06.2019

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin sosyal duyarlılık seviyelerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya, 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Alanya ilçesinde devlet okullarında ve özel okullarda öğrenim gören 136 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiş ve veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından geliştirilerek, geçerlilik ve güvenilirliği hesaplanan Sosyal Duyarlılık Ölçeği kullanılmıştır. Sosyal duyarlılık ölçeği ile öğrencilerin çevre, sağlık, eğitim, insan hakları gibi konulardaki görüşlerini “önemsiz”, “az önemli”, “bazen önemli”, “önemli”, “çok önemli” olmak üzere beşli likert tipinde derecelendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 7. sınıf öğrencilerinin toplumsal sorunlara karşı, 8. sınıf öğrencilerine göre, daha duyarlı oldukları belirlenmiştir. Yine kız öğrencilerin hem bireysel sorunlara karşı hem de toplumsal sorunlara karşı erkek öğrencilere göre daha duyarlı oldukları belirlenmiştir. Diğer bir bulgu olarak ailelerinin aylık ortalama geliri 1500 TL ve altında olan çocukların, 4000 TL’den yüksek olan çocuklara göre bireysel sorunlara karşı daha duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Yine öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde anne ve babalarının eğitim durumunun, kaç kardeşe sahip olduklarının ve haber takip etme sıklıklarının olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler konuyla ilgili diğer çalışmalarla tartışılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, sosyal duyarlılık, sosyal problemler

¹Sorumlu Yazar: Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye. orhanunal07@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0002-4604-6210

²Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye. huseyin-duygu@hotmail.com. ORCID ID:0000-0002-8040-3234

A Quantitative Study on Determining Social Sensitivity Levels of Secondary School 7th and 8th Grade Students: Alanya Case

Article Info

Abstract

Received

12.06.2019

Revision Received

18.06.2019

Accepted

19.06.2019

Published Online

30.06.2019

This study was prepared to determine the social sensitivity levels of secondary school students. 136 secondary school students studying in public and private schools in Alanya in 2018-2019 Academic Year, participated to study. The research was conducted as a descriptive study in the survey model and the data were analyzed as descriptively. Social Sensitivity Scale, developed by Öcal, Demirkaya and Altınok (2013) and whose validity and reliability calculated, was used for data collection. With the social sensitivity scale, the students were asked to rate their views on issues such as environment, health, education, human rights in five-point Likert type as "unimportant", "less important", "sometimes important", "important", "very important". According to the results, it was determined that 7th grade students were more sensitive to social problems than 8th grade students. It was also determined that female students were more sensitive to both individual problems and social problems than male students. Another finding is that children whose families have 1500 TL or less average monthly income are more sensitive to individual problems than children whose families have more than 4000 TL average monthly income. In addition, the education level of their parents, how many siblings they have, and the frequency of following news may have positive and negative effect on the social sensitivity of the students towards individual and social problems. The data obtained as a result of the research were evaluated by discussing other studies on the subject.

Keywords: Secondary school students, social sensitivity, social problems

GİRİŞ

21. yüzyılda dünyada küresel veya ülkesel pek çok problem bulunmaktadır. Sosyal, kültürel, çevresel, tıbbi, coğrafi, eğitimsel, tarihi vb. alanlarda yaşanan olumlu veya olumsuz durumlara karşı insanların duyguları ve tepkileri önem arz etmektedir. Bu bağlamda toplumlar, yaşadığı sosyal ve fiziksel çevreye karşı duyarlı insanlar yetiştirmek için çaba sarf etmektedir.

Günümüzde son dönemlerde birçok bilim insanı, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları vatandaşların sosyal problemlere karşı olan ilgisizliğini ve sivil çekilmeyle ilgili endişelerini dile getirmektedir. Özellikle bireyselcilik ve materyalizmin etkisiyle insanlar, içinde yaşadıkları toplumdaki, ülkelerindeki ve küresel olarak tüm dünyadaki problemlere duyarsız kalabilmektedirler. Gittikçe küreselleşen dünyada bireyin yalnızlaşması sonucu birçok sosyal ve toplumsal olay veya olgu, insanlar tarafından görmezden gelinebilmektedir. Teknolojik gelişmeler ve sosyal değişmelerin hızla artması da toplumsal yapıda büyük değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişikliklerin ortaya çıkardığı en önemli sonuçlardan birisi de toplumsal kuralların işlevini yitirmeye başlaması ve böylece toplumda rahatsızlık uyandıran sosyal problemlerin ortaya çıkmasıdır (Altınok, 2012). Tüm bunlara ek olarak bilim ve teknoloji de sayısız faydasının yanında insanların sosyal davranışları üzerinde gerçek hayata ilgisizlik, toplumsal olaylara duyarsızlık gibi bazı olumsuz davranışların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu özellikler ise insanlar ve toplumlar tarafından istenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir.

Sosyal problemlere konu oluşturan durumlar, toplumdan topluma ve zamandan zamana değişiklik göstermektedir. İşsizlik, eşitsizlik, boşanma, şiddet, suç, sigara ve alkol bağımlılığı basta olmak üzere anomi ve yabancılaşma, trafikten sağlıksız kentleşmeye ve gettolaşmadan azınlığa kadar birçok konu, günümüzün önemli sosyal problemlerini oluşturmaktadır (Şentürk, 2006). Bunlara ek olarak bugün gelişen ve değişen dünyada, hızla büyümekte olan sosyal problemler, artan şiddet olayları, cinayet, terör, intihar, hırsızlık, uyuşturucu, hoşgörüsüzlük, sorumsuzluk, saygısızlık gibi olumsuz durumlardan hem toplumlar hem de genç nesil etkilenmektedir (Aladağ, 2012).

Palen (2001)'e göre ise 21.yüzyılda görülen sosyal problemler; eşitsizlik problemleri (ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı vb.), küresel ölçekli problemler (göçmenler, dinci davranışlar, kentsel yaşamla ilgili sorunlar, ekonomik sorunlar vb.), günlük yaşam ile ilgili problemler (eğitim sorunları, aile düzeninin değişmesi vb.), sosyal kurallara uymama ile ilgili problemler (suç ve şiddet, madde bağımlılığı, cinsel tercihlerle ilgili sorunlar v.b.), geleceği tehdit eden problemler (savaşlar ve terör, çevre sorunları vb.)olarak gruplandırılabilir (Altınok, 2012). İnsanların tüm bu problemlerin farkında olmaları, toplumların geleceği açısından önem arz etmektedir. Çünkü sosyal problemlere olan ilgisizlik ve sosyal katılımdaki düşüşler devam ederse politik ve sosyal sistemler zayıflayacağına dair görüşler dahi bulunmaktadır (Johnson, 2005). Bu bağlamda toplumlarda tüm bu sorunlardan etkilenen bireylerin kişisel veya toplumsal olarak birtakım tepkiler vermeleri gerekmektedir. İşte bu noktada “sosyal duyarlılık” kavramı ve bu kavramın eğitim yoluyla genç nesillere kazandırılmasının önemi karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Duyarlılık ve Eğitim

İnsan, toplum içinde yaşayan bir varlık olduğundan, çevresi ile etkileşim içindedir. Çevresinde yaşanan olaylara karşı duyarlı davranan veya duyarsız kalabilen insanlar

bulunmaktadır. Duyarlılık, kişinin çevresinde olan biten hakkında farkındalık düzeyinin olması demektir (Sönmez, 2014). Yakın veya uzak çevresinde yaşanan bir olayın farkında olan bireyler bu duruma olumlu ya da olumsuz bir tepki göstermektedirler. Bu tepkiler sonucunda bireysel ya da toplumsal sorunlar çözülmekte veya daha da büyümektedir.

Bir kimsenin başkalarının ihtiyaç ve beklentilerine karşı duyarlı olma yeteneği, sosyal olarak duyarlı olduğunu göstermektedir (Rao, 2016). Sosyal duyarlılık, uygun sosyal davranış normları ile ilgili bilgiye sahip olmayı ve sözel iletişimi anlayabilmeyi kapsar. Sosyal olarak duyarlı bireyler hem başkalarına karşı kendi davranışları hem de başkalarının kendilerine karşı davranışları konusunda dikkatli ve özenlidirler. Sosyal duyarlılık düzeyi yüksek olan bireyler başkalarına karşı ilgili ve dikkatlidirler, iyi bir izleyici ve dinleyicidirler. Sosyal norm ve kurallara ilişkin bilgileri olduğundan kendi davranışlarının başkalarının davranışları ile uygunluğu ile aşırı bir şekilde ilgilenebilirler (Milliyetçi, 2008). Sosyal normları ise birey aile ortamında veya eğitim vasıtasıyla öğrenebilmekte ve bu kurallara uygun yaşayabilmektedir.

21. yüzyıl eğitim sistemi, bireye yalnızca bilgi öğretmenin yanında davranış kazandırmayı da hedeflemektedir. Günümüzde eğitim kurumları sadece bilgi veren kurumlar olmaktan çıkmış, toplumun farkında olan, toplumsal problemlere karşı farkındalık geliştiren ve içinde yaşadıkları topluma ne tür katkılar yapabilecekleri üzerinde düşünen bireyler olarak yetiştirme amacına da yönelmişlerdir (Eryılmaz, 2015). Çünkü toplumların ve devletlerin bugününü ve geleceğini etkileyen temel faktörlerin başında eğitim gelmektedir (Köç ve Ünal, 2018). Günümüzde toplumsal yapılarda ortaya çıkan birçok olumlu ya da olumsuz olay ve olgunun temelinde bireyin davranışları yatmaktadır. Bu açıdan toplumlar, yeni nesillerini bilgili, duyarlı, sorumlu ve pozitif becerilerle donanmış bireyler olarak yetiştirmeyi hedeflemektedirler. Çünkü sosyal problemlere karşı duyarlı vatandaş yetiştirebilmenin önemi büyüktür.

Bilindiği üzere duyarlılık, yaşadığımız dünyayla ve olaylarla ilişki kurmak ve bu konuda sorumluluk almaktır. Birey olarak yaşadığımız çevre ve dünya ile sürekli bir temasımızın olduğu gerçektir. Birey olmamızın yanında toplumsal hayatın da içinde olduğumuz gerçeği, bizi yaşadığımız çevrenin ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir. Bu durumda beraberinde o çevreyle ilişki kurmamızı ve çevremizdeki olaylara duyarlı olmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle öğrencilerde duyarlılık değerine ilişkin farkındalığın geliştirilmesi çok önemlidir (Keskin ve Öğretici, 2013).

Eğitim kurumları bugün sadece bilgi aktarılan kurumlar olmaktan çok uzaktır. İlköğretimden üniversiteye kadar tüm eğitim aşamalarında öğrencilere çeşitli değerler ve davranışlar kazandırılmaya çalışılmaktadır. Örneğin meslek edindirme çabaları ile ön plana çıkan üniversitelerin öğrencilerine mesleklerine ilişkin temel bilgileri vermenin yanında, içinde yaşadıkları topluma edindikleri bilgi ve birikim doğrultusunda ne tür katkılar yapabilecekleri ve/veya yapmaları gerektiğini öğretmeleri de gerekmektedir (Saran, Coşkun, Zorel ve Aksoy, 2011). Yine ilk ve orta öğretim okulları (liseler) ile yükseköğretim (üniversiteler) düzeyindeki eğitim kurumları, sosyal sorumluluklarını, öğrencilerini çevrelerine ve topluma duyarlı bireyler olarak yetiştirerek yerine getirmektedir (Saran, Coşkun, Zorel ve Aksoy, 2011).

Duyarlı vatandaş yetiştirmek eğitim vasıtasıyla sağlanabilmektedir. Bu amaçla Türkiye’de Sosyal Bilgiler dersi müfredatında bireye “sosyal duyarlılık” kazandırmayı hedefleyen birtakım kazanımlar mevcuttur. Örneğin 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı 6. Sınıf 1. ünite de yer

alan “Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular” kazanımıyla empati, hoşgörü ve duyarlılık değerleri kazandırılmak istenmiştir. Yine 7.sınıf 1. ve 2. ünitelerde kültürel mirasa sahip çıkma, duyarlılık gibi değerler öğrencilere kazandırılmak istenen hedefler arasındadır. Çünkü genç yaşta nesillere kazandırılan davranışlar, gelecekte o ülkenin toplumsal yapısını şekillendirmektedir. Bu bağlamda eğitim ile sosyal duyarlılık bilinci sıkı bir ilişki içindedir.

YÖNTEM

Yöntem kısmında; araştırma modeli, örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizi alt başlıklarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin sosyal duyarlılıklarının incelenmek istendiği bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri; yaşanmış veya yaşanmakta olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konusu olan olay, ya da birey kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Araştırmacı olay ya da bireyi herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası göstermez. (Karasar, 2000).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Alanya ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında ve özel okullarda öğrenim gören 136 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma evreni ise Antalya ili Alanya ilçesi olarak belirlenmiştir. Örnekleme ait bazı betimsel istatistikler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin betimsel veriler

		f	%
Cinsiyet	Kız	60	44,1
	Erkek	76	55,9
	Toplam	136	100
Sınıf		f	%
	7. sınıf	86	63,2
	8. sınıf	50	36,8
	Toplam	136	100
Ailenin Aylık Ortalama Geliri		f	%
	1500 TL'den Az	8	5,9
	1501-3000 TL Arası	27	19,9
	3001-4500 TL Arası	20	14,7
	4500 TL'den Fazla	65	47,8
	Yanıtsız Bırakanlar	16	11,8
	Toplam	136	100

	f	%	
Baba Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	18	13,2
	Ortaokul Mezunu	19	14,0
	Lise Mezunu	38	27,9
	Üniversite Mezunu	56	41,2
	Yanıtsız bırakanlar	5	3,7
	Toplam	136	100,0
	f	%	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	36	26,5
	Ortaokul Mezunu	28	20,6
	Lise Mezunu	30	22,1
	Üniversite Mezunu	38	27,9
	Yanıtsız bırakanlar	4	2,9
	Toplam	136	100,0
	f	%	
Kardeş Sayısı	Kardeş Yok	7	5,1
	1 Kardeş	67	49,3
	2 Kardeş	35	25,7
	3 ve Üzeri Kardeş	25	18,4
	Yanıtsız bırakanlar	2	1,5
	Toplam	136	100,0
	f	%	
Haber Takip Etme Sıklığı	Her gün	45	33,1
	Birkaç Günde Bir	52	38,2
	Haftada Bir Kez	28	20,6
	Ayda Bir Kez ya da Hiç	11	8,1
	Toplam	136	100,0

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve “Sosyal Duyarlılık Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu yardımıyla öğrencilerden; cinsiyet, sınıf, ailelerinin aylık ortalama geliri, anne ve babalarının eğitim durumu, kardeş sayısı ve haber takip etme sıklığı bilgileri toplanmıştır.

Sosyal Duyarlılık Ölçeği Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirliği hesaplanmıştır. Toplam 24 maddeden oluşan ölçeğin iki faktörü vardır. 1. faktör (bireysel sorunlara ilişkin sorunlar) 15 maddeden, 2. faktör (toplumsal sorunlara ilişkin duyarlılıklar) ise 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .943, 1. faktöre ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ,970 ve 2. faktöre ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ,915 olarak hesaplanmıştır. Bu veriler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu çalışma için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ,823 olarak belirlenmiştir. 5’li Likert tipinde hazırlanan ölçeğin maddeleri; “Çok Önemli: 5”, “Önemli: 4”, “Bazen Önemli: 3”, “Az Önemli: 2”, “Önemsiz: 1” olarak puanlanmıştır.

Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu, Sosyal Duyarlılık Ölçeğinden elde edilen veriler istatistik paket programı aracılığı ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu bağlamda betimsel analiz, bağımsız t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gibi analiz yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin Sosyal Duyarlılık Ölçeğine (SDÖ) verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin normallik değerleri analiz edilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Sosyal Duyarlılık Ölçeği (SDÖ) puanlarına yönelik normallik değerleri

Faktör	Skewness	Kurtosis
1. Faktör (Bireysel Sorunlara İlişkin Duyarlılıklar)	-,647	-,049
2. Faktör (Toplumsal Sorunlara İlişkin Duyarlılıklar)	-,693	-,186

Tablo 2. incelendiğinde ölçeğin her iki faktörüne ait çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 aralığında olması verilerin normallik değerlerini sağladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Bundan dolayı karşılaştırmalı analizler yapılırken parametrik testler tercih edilecektir.

Tablo 3.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik bağımsız örneklem t Testi sonuçları

Faktör	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	sd	p
1. Faktör	Kız	60	70,438	4,116	6,346	134	,000
	Erkek	76	64,841	6,137			
2. Faktör	Kız	60	42,283	2,636	2,613	134	,010
	Erkek	76	40,969	3,111			

* $p < 0.05$

Tablo 3. incelendiğinde öğrencilerin hem 1. Faktöre hem de 2. Faktöre ait SDÖ puanları ile cinsiyet değişkeni arasında ,05 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin SDÖ 1. Faktör puan ortalamaları 70,483 iken erkek öğrencilerin ortalamaları 64,841'dir. Kız öğrencilerin SDÖ 2. Faktör puan ortalamaları 42,283 iken erkek öğrencilerin ortalamaları 40,969'dur. Buradan hareketle kız öğrencilerin hem bireysel sorunlara karşı (1. Faktör) hem de toplumsal sorunlara karşı (2. Faktör) erkek öğrencilere göre daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Tablo 4.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile sınıf değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik bağımsız örneklem t Testi sonuçları

Faktör	Sınıf	N	\bar{X}	S	t	sd	p
1. Faktör	7. Sınıf	86	67,905	5,407	1,521	134	,130
	8. Sınıf	50	66,287	6,862			
2. Faktör	7. Sınıf	86	42,007	2,552	2,216	80,054	,030
	8. Sınıf	50	40,760	3,473			

Tablo 3. incelendiğinde SDÖ' nün 1. faktörüne ait ortalama puanlar ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). SDÖ' nün 2. faktörüne ait ortalama puanlar ile sınıf değişkeni arasında ise anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). 7. sınıf öğrencilerinin SDÖ' nün 2. faktörüne ait ortalama puanları ($\bar{X}=42,007$), 8. sınıf öğrencilerinin SDÖ'nün 2. faktörüne ait puanlarından ($\bar{X}=40,76$) daha yüksektir. Diğer bir ifade ile 7. sınıf öğrencilerinin toplumsal sorunlara karşı, 8. sınıf öğrencilerine göre, daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Tablo 5

SDÖ 1. ve 2. faktör puanlarının ailelerin aylık ortalama gelir değişkenine göre betimsel istatistikleri

	Aile Aylık Geliri	N	\bar{X}	SS
1. Faktör	1500 TL'den Az	8	72,00	4,07
	1501-3000 TL Arası	27	69,38	5,14
	3001-4500 TL Arası	20	68,23	4,79
	4500 TL'den Fazla	65	65,99	6,59
	Toplam	120	67,52	6,10
	Aile Aylık Geliri	N	\bar{X}	SS
2. Faktör	1500 TL'den Az	8	42,12	4,05
	1501-3000 TL Arası	27	42,44	2,59
	3001-4500 TL Arası	20	42,00	2,22
	4500 TL'den Fazla	65	41,08	3,07
	Toplam	120	41,61	2,94

Tablo 6.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile ailelerinin aylık ortalama geliri değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark	
1. Faktör	Gruplar Arası	416,79	3	138,93	4,01	,009	Var
	Grup İçi	4019,96	116	34,65			
	Toplam	4436,75	119				
	Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	
2. Faktör	Gruplar Arası	41,74	3	13,91	1,63	,186	Yok
	Grup İçi	989,17	116	8,52			
	Toplam	1030,92	119				

Yapılan analiz sonucunda SDÖ 1. Faktörüne ait ortalama puanlar ile ailelerin aylık ortalama gelirleri değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu anlamlı ilişkinin hangi değişkenler arasında olduğunu görmek için Post Hoc (Tukey) testi yapılmıştır. Test sonucunda aylık ortalama gelirleri 1500 TL ve altında olan ailelerin çocukları ($\bar{X}=72,00$) ile aylık ortalama gelirleri 4000 TL'den yüksek olan ailelerin çocukları ($\bar{X}=65,99$) arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ailelerinin aylık ortalama geliri 1500 TL ve altında olan çocuklar, ailelerinin aylık ortalama gelirleri 4000 TL'den yüksek olan çocuklara göre bireysel sorunlara karşı daha duyarlıdır denilebilir.

Öğrencilerin SDÖ 2. Faktörüne ait ortalama puanları ile ailelerin aylık ortalama gelirleri arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 7.*SDÖ 1. ve 2. faktör puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre betimsel istatistikleri*

	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
1. Faktör	İlkokul Mezunu	18	66,97	6,37
	Ortaokul Mezunu	19	67,13	7,27
	Lise Mezunu	38	68,59	7,90
	Üniversite Mezunu	56	66,29	6,16
	Toplam	131	67,17	6,05
	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
2. Faktör	İlkokul Mezunu	18	41,83	3,24
	Ortaokul Mezunu	19	41,52	2,50
	Lise Mezunu	38	41,81	2,74
	Üniversite Mezunu	56	41,10	3,23
	Toplam	131	41,47	2,98

Tablo 8.*Öğrencilerin SDÖ puanları ile baba eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları*

		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
1. Faktör	Gruplar Arası	121,17	3	40,39	1,105	,350	Yok
	Grup İçi	4642,50	127	36,55			
	Toplam	4763,68	130				
		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
2. Faktör	Gruplar Arası	14,61	3	4,87	,539	,656	Yok
	Grup İçi	1146,50	127	9,02			
	Toplam	1161,11	130				

Tablo 8. incelendiğinde öğrencilerin SDÖ 1. ve 2. Faktörlerine ait ortalama puanları ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde babalarının eğitim durumunun olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 9.*SDÖ 1. ve 2. faktör puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre betimsel istatistikleri*

	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
1. Faktör	İlkokul Mezunu	36	67,84	6,55
	Ortaokul Mezunu	28	68,68	5,83
	Lise Mezunu	30	66,36	5,57
	Üniversite Mezunu	38	66,43	6,04
	Toplam	132	67,28	6,04
	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
2. Faktör	İlkokul Mezunu	36	41,94	3,02
	Ortaokul Mezunu	28	42,17	2,55
	Lise Mezunu	30	40,86	2,92
	Üniversite Mezunu	38	41,05	3,22
	Toplam	132	41,49	2,98

Tablo 10.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile anne eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
1. Faktör	Gruplar Arası	118,58	3	39,53	1,083	,359	Yok
	Grup İçi	4674,00	128	36,51			
	Toplam	4792,59	131				
		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
2. Faktör	Gruplar Arası	39,63	3	13,21	1,500	,218	Yok
	Grup İçi	1127,35	128	8,80			
	Toplam	1166,99	131				

Tablo 10. incelendiğinde öğrencilerin SDÖ 1. ve 2. Faktörlerine ait ortalama puanları ile annelerinin eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde annelerinin eğitim durumunun da olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 11.

SDÖ 1. ve 2. faktör puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre betimsel istatistikleri

	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	SS
1. Faktör	Kardeş Yok	7	64,28	5,82
	1 Kardeş	67	67,50	5,28
	2 Kardeş	35	67,26	6,75
	3 ve Üzeri Kardeş	25	67,96	6,96
	Toplam	134	67,35	6,03
	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	SS
2. Faktör	Kardeş Yok	7	40,71	2,56
	1 Kardeş	67	41,27	2,83
	2 Kardeş	35	41,68	3,23
	3 ve Üzeri Kardeş	25	42,40	2,85
	Toplam	134	41,56	2,94

Tablo 12.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile kardeş sayısı değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
1. Faktör	Gruplar Arası	79,94	3	25,64	,700	,554	Yok
	Grup İçi	4766,02	130	36,66			
	Toplam	4842,96	133				
		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark

2. Faktör	Gruplar Arası	28,51	3	9,50	1,100	,352	Yok
	Grup İçi	1122,90	130	8,63			
	Toplam	1151,41	133				

Tablo 12. incelendiğinde öğrencilerin SDÖ 1. ve 2. Faktörlerine ait ortalama puanları ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde kaç kardeşe sahip olduklarının olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 13.

SDÖ 1. ve 2. faktör puanlarının haber takip etme sıklığı değişkenine göre betimsel istatistikleri

		Haber Takip Etme Sıklığı N	\bar{X}	SS
1. Faktör	Her gün	45	68,08	5,84
	Birkaç Günde Bir	52	66,74	5,93
	Haftada Bir Kez	28	68,16	6,50
	Ayda Bir Kez ya da Hiç	11	64,63	5,42
	Toplam	136	67,31	6,00
		Haber Takip Etme Sıklığı N	\bar{X}	SS
2. Faktör	Her gün	45	41,62	3,00
	Birkaç Günde Bir	52	41,80	2,78
	Haftada Bir Kez	28	41,35	3,30
	Ayda Bir Kez ya da Hiç	11	40,54	2,97
	Toplam	136	41,54	2,97

Tablo 14.

Öğrencilerin SDÖ puanları ile haber takip etme sıklığı değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
1. Faktör	Gruplar Arası	142,45	3	47,48	1,324	,269	Yok
	Grup İçi	4733,22	132	35,85			
	Toplam	4875,68	135				
		Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
2. Faktör	Gruplar Arası	15,65	3	5,21	,584	,626	Yok
	Grup İçi	1178,50	132	8,92			
	Toplam	1194,15	135				

Tablo 14. incelendiğinde öğrencilerin SDÖ 1. ve 2. Faktörlerine ait ortalama puanları ile haber takip etme sıklığı değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde haber takip etme sıklıklarının olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 15.

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre en yüksek ve en düşük ortalamaya sahip beş ölçek maddesine ilişkin betimsel veriler

	Madde No	Madde	\bar{X}^*	ss
En Yüksek Ortalamaya Sahip Maddeler	M3	Sağlık ve bakım hizmetlerinin gelişmesini sağlamak	4,84	,389
	M10	Kadınlara yapılan her türlü kötü davranışı önlemek	4,81	,537
	M1	Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek	4,79	,477
	M20	İnsan hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlaması	4,73	,489
	M22	İnsan kaçakçılığını önlemek	4,73	,598
	Madde No	Madde	\bar{X}^*	ss
En Düşük Ortalamaya Sahip Maddeler	M18	Göçmenlerin (Afgan, Somalili vb.) sorunlarına çözüm bulmak	3,47	1,533
	M13	Kültürel faaliyetlere (sinema, tiyatro vb.) insanların kolay ulaşmasını sağlamak	3,65	1,238
	M14	Trafik kazalarına çözüm bulmak	4,35	,793
	M6	Ortak kullanım alanlarını engelliler için düzenlemek	4,40	,782
	M5	Fakirliği önlemek	4,43	,737

*SDÖ ölçeğinde bir ölçek maddesinin sahip olabileceği en yüksek ortalama 5, en düşük ortalama ise 1'dir.

Tablo 15'e göre en yüksek ortalamaya sahip ölçek maddesi ($\bar{X} = 4,84$) sağlık ve bakım hizmetlerinin geliştirilmesini sağlamak olmuştur. En düşük ortalama ise ($\bar{X} = 3,47$) göçmenlerin sorunlarına çözüm bulmak maddesine aittir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta ise şudur: 18. maddeye önemsiz ya da az önemli yanıtını veren öğrencilerden bazıları verilerin nicel olarak toplandığı veri toplama aracının üzerine el yazıları ile Suriyeli göçmenlerle ilgili yazılar yazmışlardır. Her ne kadar 18. Maddenin ortalaması (5 üzerinden 3,47) düşük bir ortalama olarak görülmesine de ölçeğin diğer maddelerine göre oldukça düşük bir ortalamaya sahiptir.

Tablo 16.

SDÖ ölçeğinin iki faktörüne ilişkin betimsel veriler

	N	Minimum	Maximum	Mean*	\bar{X}^{**}	ss
1. Faktör	136	49	75	67,31	4,46	6,71
2. Faktör	136	34	45	41,55	4,64	11,09

*Ölçek maddelerine verilen puanların toplamının ortalamasıdır.

**5 puan üzerinden elde edilen ortalama puandır.

Tablo 16 incelendiğinde SDÖ ölçeğinin toplamda en fazla 75 en az ise 15 puan alınabilecek 1. faktörüne ait toplam puanların ortalaması 67,31'dir. SDÖ ölçeğinin toplamda en fazla 45 en az ise 15 puan alınabilecek 2. faktörüne ait toplam puanların ortalaması ise 41,55'dir. Başka bir ifade ile 5'li Likert tipinde hazırlanan SDÖ ölçeğinin 1. faktörünün ortalaması 5 üzerinden 4,46 iken 2. faktörünün ortalaması 5 üzerinden 4,64'tür.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada Alanya ilçesindeki devlet okullarında ve özel okullarda öğrenim gören 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çevrelerine, sağlık ve eğitim konularına, insan haklarına dair duyarlılık seviyeleri eğitim öğretim faaliyetleri ile ilişkilendirilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden toplanan verilerin incelenmesi sonucu elde edilen sonuçlar şöyledir:

Elde edilen verilere göre cinsiyet açısından karşılaştırıldığında kız öğrencilerin hem bireysel sorunlara karşı hem de toplumsal sorunlara karşı erkek öğrencilere göre daha duyarlı

oldukları tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada Yıldırım ve Akpınar (2016), cinsiyet faktörünün ortaokul 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin sosyal olgunluk düzeyine etkisini araştırdığı çalışmada da öğrencilerin sosyal olgunluk düzeyinin cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuştur. Kız öğrencilerin sosyal olgunluk düzeyinin, erkek öğrencilerden çok daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yine Kalın ve Nalçacı (2017) ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin hoşgörü eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından inceledikleri araştırmalarında kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre hoşgörü eğilimlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bağlamda genel olarak cinsiyetin sosyal ve bireysel ilişkiler üzerinde etkili olduğu, kızların daha duyarlı oldukları yönünde bir sonuca ulaşılabilmektedir. Ortaya çıkan bu anlamlı farkın, kızlar ile erkeklerin ergenliğe giriş yaşlarının farklılığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü psiko-sosyal açıdan bakıldığında 7. ve 8. sınıf yaşlarındaki bireylerin ergenlik öncesi, sırası ve sonrası dönemlerinde kişisel ve sosyal pek çok önemli değişim geçirdiği bilinmektedir.

Sınıf seviyesine göre karşılaştırıldığında ise 7. sınıf öğrencilerinin toplumsal sorunlara karşı, 8. sınıf öğrencilerine göre, daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak toplumsal olmasa da çevresel açıdan benzerlik gösteren bir araştırmada Zengin ve Kunt (2013), ortaokul öğrencilerinin ağaç ve çevreye yönelik tutumlarını incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa bağlı olarak ağaç ve çevre tutumları arasında anlamlı bir ilişki görmemişlerdir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir miktarlarına göre değerlendirildiğinde, ailelerinin aylık ortalama geliri 1500 TL ve altında olan çocukların, ailelerinin aylık ortalama gelirleri 4000 TL'den yüksek olan çocuklara göre bireysel sorunlara karşı daha duyarlı oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde anne ve babalarının eğitim durumunun olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır. Benzer bir çalışmada Zengin ve Kunt (2013), ortaokul öğrencilerinin ağaç ve çevreye yönelik tutumlarını incelemişler ve elde ettikleri sonuçlara göre anne babaların öğrenim ve meslek durumları ile ağaç ve çevre tutumları arasında anlamlı bir ilişki görememişlerdir. Ancak Kalın ve Nalçacı (2017) ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin hoşgörü eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından inceledikleri araştırmalarında anne-babanın öğrenim durumu yükseldikçe öğrencilerin hoşgörü eğilimlerinin olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde kardeş sayılarının da olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır. Öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunlara karşı sosyal duyarlılıkları üzerinde haber takip etme sıklıklarının olumlu veya olumsuz bir etkisinin bulunmadığı da tespit edilmiştir. Ancak Eryılmaz (2015), sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılarak işlenen derslerin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına olumlu yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir. Burada güncel olayların elbette sınıf içinde yöntem olarak kullanılması ile öğrencinin kendisinin haber olarak takip etmesi arasında fark vardır. Ancak bireyin sosyal duyarlılık seviyesine etki etmesi açısından benzerlik kurulabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda bu alanda çalışacak araştırmacılara farklı sınıf seviyelerinde, farklı değişkenlerle yeni araştırmalar gerçekleştirmeleri önerilmektedir. Örneğin yakın çevrelerinde çevre kirliliği olan ile olmayan, doğal afet yaşayan ve yaşamayan, eğitim ve sağlık olanaklarına yeterli ölçüde sahip olan ve olmayan öğrenciler bu durumlara dair duyarlılık seviyeleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Aynı zamanda daha küçük öğrenci gruplarının katılımı ile durumu derinlemesine incelemeye ve özellikle cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla nitel çalışmalar hazırlanabilir. Uluslararası olarak ise yakın çevresinde savaş, insan kaçakçılığı, kaçak göçmenlik, insan haklarının kısıtlılığı vb. durumlar yaşayan öğrenciler ile yaşamayan öğrenciler karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Aladağ, S. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(161), 123-146. Erişim adresi: <http://www.idealonline.com.tr/IdealOnline/lookAtPublications/paperDetail.xhtml?uid=47342>
- Altınok, A. (2012). *Sosyal katılım faaliyetlerinin 12-14 yaş grubu öğrencilerinin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Eryılmaz, Ö. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Johnson, B. (2005). Overcoming "Doom and Gloom": Empowering Students in Courses on Social Problems, Injustice, and Inequality. *Teaching Sociology*, 33(1), 44-58. Doi: 10.1177/0092055X0503300104
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Keskin, Y., Öğretici, B. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde "Duyarlılık" Değerinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/ded/issue/29175/312424>
- Köç, A. ve Ünal, O. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2), 65-79. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/jirss/issue/41711/502356>
- Milliyetçi, Ö. (2008). *Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin internete yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şişli ilçesi örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nalçacı, A., Kalın, T. Z. (2017). Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Hoşgörü Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 293-304. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/befdergi/issue/30012/304143>

- Öcal, A.; Demirkaya, H. ve Altınok, A. (2013). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sosyal Duyarlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 67-76. Erişim adresi: <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/137912-20130429123354-makale-6.pdf>
- Rao, G. P. (2016). *Remaking Ourselves, Enterprise and Society: An Indian Approach to Human Values in Management*. Londra/İngiltere: Routledge,.
- Saran, M.; Coşkun, G.; Zorel, İ.F. ve Aksoy, Z. (2011). Üniversitelerde Sosyal Sorumluluk Bilincinin Geliştirilmesi: Ege Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, 22(6) 3732-3747. Erişim adresi: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=85900893&lang=tr&site=eds-live>
- Sönmez, F. Ö. (2014). Atasözlerinin Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken- Journal of World of Turks*. 6(2), 101-115. Erişim adresi: www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewArticle/604
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış aile çocuk ilişkisinin sebep olduğu sosyal problemler (Malatya uygulaması)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Tabachnick, B. and Fidell, L. S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, Y. ve Akpınar, E. (2016). Cinsiyet Faktörünün Ortaokul 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Olgunluk Düzeyine Etkisi. *International Journal of Field Education*, 2(1), 20-32. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/ijofe/issue/28469/303432>
- Zengin U. ve Kunt, H. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Ağaç ve Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10 (23), 155-165. Erişim Aresi: <http://sbed.mku.edu.tr/article/view/1038000170>